

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 4. Didacus Torres Provincialis multa per totam provinciam utiliter
ordinat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

CAPUT

IIII.

Didacus
Torres Pro-
vincialis
multa per
totam Pro-
vinciam
utiliter or-
dinat.

Xeresenses
Socios non
impetrant.

Corduba
Provincia
caput.

Chileni regni
laus.

Cordubensium
Sociorum
fervor.

Captivi Indi
redimuntur.

Joannis Pa-
storis com-
mendatio.

Calumniator
punitus.

Viginti ba-
ptizati.

161.

Seminarium
Chilense.

Edmundo
Campiano
dicatum.

GRANDES ubique erant Societatis progressionēs, & ex multis locis expetebatur, præsertim à Xeresiensibus Hispanis, conquerentibus à multis annis sine Sacerdote, adeoque sine sacris esse, & spondentibus se ex suâ tenuitate Sociis vitæ subsidia largiter tributuros. Sed Provincialis causabatur Sociorum paucitatem: nam quamvis recenter ex Hispaniâ subsidiarii venerant, tamen plerique juvenes erant, & rebus agendis adhuc inidonei, quos fermè omnes studiis & virtutibus informandos Cordubam Tucumanorum per solitudinem centum & viginti leucarum deduxit. Urgens verò ratio fuit cur Cordubam urbem, studiorum ac tyrociniij sedem, adeoque totius Provincie caput designaret. Nam cum in utramque partem magnum momentum habeat educatio, timebatur ne si inter Chileni regni, omnium deliciarum abundantissimi illecebras, tyrones ac scholastici educarentur, refrigerante spiritu, ægrè ad aspera Tucumanie ac Paraquarie loca educi se sinerent, ad quos futuris laboribus indurandos Cordubensis asperitas visa est opportuniior. Adde, quod Corduba, inter Chilenum regnum & Paraquariam media, Sociis ultro citroque euntibus commeatuum commoditatem suppeditatura erat. Nec alia urbs in Tucumania Hispanis frequentior est, & multa millia Barbarorum in viciniâ adhuc supererant, ad quos excolendos per frequentes excursiones novi Sacerdotes in experimentum ac quasi libamentum Apostolicorum laborum identidem ituri erant. Ipsemet Provincialis per abrupta montium, pagos Indorum obeundo, Sociis exemplo aliquando præire visus est. Variis in excursionibus plures Ethnici baptizati sunt; & multi Neophyti, nunquam aliâ expiati, amicitiam cum Deo, Cordubensium Sociorum ope, redintegravere. At domi mirum quantum Didacus Torres agendi dexteritate, animi ardore, morum sanctitate, vitæ exemplo, tyrones, scholasticos, & cæteros collegas, ad virtutem inflammavit: eò hinc quàm alibi majori conatu, quòd sciret ex hoc Collegio, tanquam ex capite, vitam & spiritum in reliquam Provinciam diffundi debere. Privatos quosdam mortales contra Regum Catholicorum placita, in Ethnicorum terras populationis ergò, progredi aulos, acri oratione perstrinxit, & captivos quamplurimos, quos per Sacrum quemdam hominem Indicæ linguæ prorsus ignarum, latrociniij fucandi ergò, baptizari curaverant, ob defectum catecheseos nullo modo baptizatos esse pronuntiavit: approbante ejus sententiam Tucumanie Episcopo, & pœnis Ecclesiasticis ad restituendos libertati captivos compellente. His rebus in Tucumania quadrimestri spatio confectis, Mendocam Chileni regni apudicem delatus, Joannem Pastorem Mendocinæ sedi præpositum laudavit, quòd, quotquot erant in urbe Ethnicos, adhibita sollicitudine, sacro latice immergi curasset. In templo nostro Lauretanum sacellum pro regionis tutelâ erectum egregie ornavit. Sacerdotem externum in unum è nostris palmarum calumniam machinatum, falsitatis liquidò convictum, per judicem conservatorem è Dominicano Ordine ita repressit, ut exilio ac officii privatione, ne exemplo noceret turbulentus homo, multatus fuerit. Patrem Deodatum, Socium impigrum, recenter ex Hispaniâ appullum, in spem egregii inter Indos operarii Mendocæ reliquit. Nec destinationem eventa fefellerit: nam Christophorus Deodatus pluribus, quibus in eâ urbe perstitit, annis, viginti omnino capitum millia (uti Joannes Pastor narrat) numeratò baptizavit. Denique domus Mendocinæ, atque expeditionum Barbaricarum per Cuiocensem Provinciam instituendarum, rebus ordinatis, in Chileni regni interiora, superatis iterum altissimorum montium jugis, sub initium anni hujus sæculi undecimi feliciter penetravit. In regni metropoli, postulante Senatu Regio, & urbis Magistratu, Seminarium nobilium adolescentum crexit, gloriose memoriæ Edmundo Campiano dedicatum. Causa instituendi fuit, quòd primarii adolescentes in domibus parentum, exuberante omnibus illecebris Chilensi regno, indulgenter nimis ac deliciosè, non sine morum pernicie, educarentur, & speraretur sub curâ Societatis juvenes Reipublicæ regendæ idoneos formatum iri. Viginti convictores selectissimi statim conturbernio nomen dantes, publico apparatu, comitante eos Magistratu, atque Senatu Regio, in paratam domum deducti sunt: quibus regendis Joannes Humanes admotus, spes parentum & Reipublicæ abundè complevit. Ex

hac

hac urbe excursions suburbanæ & agrariæ frequenter institutæ sunt. In his unum occurrit omnino narrandum. Ruri periculosâ ægritudine decumbebat Hispanus homo, solitus pessimo more, dum valeret, pro juramento identidem has voces usurpare: *Moriar ego sine confessione Sacramentali, si id verum non sit.* Mirum dictu! unus è nostris Sacerdotibus ad eum expiandum hoc vel altero anno in ultimo morbo è Collegio evocatus, ubi propè villam ejus constitit, nullâ vi, nullâ arte, nullis calcariibus adigere potuit jumentum, quo vehebatur, ut ultra pergeret; donec nunciaretur expirasse: tum demum enim mula ad demortui hominis villam Joannem Fontium Sacerdotem nostrum quietissimè vexit: narrando prorsus ejusmodi farinæ hominibus exemplo, ne sibi malum omnium pessimum temerè imprecentur. Didacus Torres, curis latiùs extensis, Horatium Bechium & Martinum Arandam ex Araucana valle; Melchiorrem verò Vanegam atque Joannem-Baptistam Ferrufinum ex Chiloënsi insula, conscientiarum reddituri rationem, pro Societatis more, ad se revocavit. Reduces, prore Christiana in ultimis terrarum benè gesta, benevolentissimè amplexatus est. Horatio Bechio, aliis regendis destinato, Franciscum Gomesium suffecit, addito iterum Martino Arandâ, qui Araucum terrâ marique vecti susceptos labores felici animarum proventu, peste præsertim inter Indos ac Hispanos grassante, per sesquiannum in latissima Provincia continuavere. Joanni-Baptistæ Ferrufino, Tyronibus formandis Cordubam Tucumanorum misso, Mathæum Stephanum, virum integrum, subrogavit; qui cum Melchiore Vanega ad Chiloenses navigans, Apostolicis facinoribus novellam Provinciam cum socio decoravit.

CIRCA Insulam Chiloë, quam suprà descripsimus, quadraginta exiles Insulæ non admodum frequentes, exiguis intervallis dispositæ, quasi in satellitium dominæ Insulæ incôptas nemorum comas, ceu hastatos manipulos ostentât, hilari planè naturæ pompâ, nisi jucunditatem præternavigantium interturbarêt repentinæ auræ, sonoræque tempestates; nunquam enim ferè sine ingenti periculo per archipelagum Chiloënsē, tot insularum occurſu divaricatum irritatumque, navigatur. Incolis eadem victus ac habitandi ratio, quæ Chiloënsibus; iidem etiam mores terræque conditio, nisi quòd hominibus ex infrequentia stupiditas major. Insularum unam, post destructas ab rebellibus Chilenis in continenti urbes, octoginta circiter Hispani constructo castro occupaverè. Pleræque insulæ miseram præferunt depopulationem: nec aliam indigenæ paucitatis suæ rationem reddunt, quam quòd à pyratibus, reclamantibus Magistratibus, in continentem ad servitia transportentur. Insulæ omnes Chiloënsi Præfecto subsunt. Ubi ergo transmittendi facultas data est, Melchior Vanegas & Mathæus Stephanus navim conscendunt. In altum proventus fœda tempestas ad rebellium littora perpulit, ubi ausi exscendere, Barbaros in ipsis urbis Valdiviæ ruinis ad colloquium frustra sollicitavere. Sedatâ tempestate iterum navigantes, primariæ insulæ portum non diu post felici cursu tenuere. Narrabant insulani, loca illa in quibus per totam insulam in prima excursionē Melchior Vanegas & Joannes-Baptista Ferrufinus rem Sacram fecerant, frequenter videri luce cœlesti conspicua, atque inter has lucas Altare splendidum planeque radiolum: ortâ ex his portentis apud gentem Societatis æstimatione. Curatis Hispanorum conscientis, quamvis loca illa ingentibus maris fluctibus conceuti non ignorarent, Socii scaphâ vecti pelago se commiserè, affirmantes, indignum esse eò ad animas lucrandas Jesu Socios nolle ire, quòd vexandorum corporum & latrocinii ergò institores ac larrunculi frequenter excurrerent. Quadraginta insulæ, præter unum Sacerdotem apud Hispanos in arce versantem, nullum alium Sacrorum administrum habebant: quare quamvis nostris Sacris initiati plerique erant, in Christiana disciplina omnino rudes, & cæterorum Sacramentorum totâ vitâ ferè expertes, quid Matrimonium & Exhomologesis, quid templa, quid reliqua Mytheria, omnino ignorabant. Ad eò ut satis appareret, qui eos baptizaverant, non animarum curæ, sed suis rebus studuisse. In primâ navigatione, semestri spatio, insulæ omnes lustratæ sunt. Sexcenti in Matrimonium collocati, ingens numerus Exhomologesi expiatus,

Imprecationis poena.

CAPUT V.

Chiloënses Insulæ Apostolicè excolluntur.

Archipelagi Chiloënsis insula.

Castrum Chiloënsē.

Valdiviani ad fidem sollicitati.

Offentium.

Insularum ignorantia.